

Dronning Margrethe og bønneboken

Av Torbjørn Greipsland

Kong Haakon Haakonsson

er et velkjent navn i Eidsberg siden han er født på Folkenborg. Men hans *dronning Margrethe* er mindre kjent.

Hun var ung da hun i 1218 eller 1219 ble spurt om å bli Haakons kone. Det mente noen ville minske spenningen til hennes far, hertug Skule Baardsson, som lå i konstant strid med den unge kongen. Men ekteskapet førte ikke til fred med hertugen.

I 1237 lot Skule seg hylle som konge på Øretinget. Det gjorde situasjonen mer enn vanskelig for dronningen.

Gråt

Slik skildrer sagaskriveren *Sturla Tordsson* dronningens reaksjon.

Haakon: «Det er nå to konger i Norge på én gang». Margrethe: «Bare én er rett konge, og det er De. Måtte Gud og den hellige kong Olav la det være slik!»

Da fortalte kongen at hennes far hadde latt seg gi kongsnavn på Øreting. «Det kan vel være bedre enn vi tror», sier hun, «for Guds skyld, fest ikke lit til dette så lenge De kan slippe».

Så vellet gråten opp i henne, og hun fikk ikke sagt mer. Kongen ba henne være rolig og sa at hun skulle ikke lide for det hennes far foretok seg.

Så langt Haakon Haakonssons saga.

Krig

Det ble krig mellom Haakon og hertug Skule. Selv om Skule til sist søkte tilflukt i Elgesæter kloster, sto ikke livet hans til å redde. Haakons menn drepte ham utenfor klosterporten. Det var i

året 1240, som regnes som året da den 110 år gamle borgerkrigen i Norge tok slutt.

Sagaen forteller ikke så mye om dronning Margrethe, slik situasjonen ofte er for kvinnene. Men det er liten tvil om at hun stod trofast ved ektemannens side gjennom alt som hendte. Så lot da kong Haakon henne få arven etter sin far, hertug Skule, selv om den etter loven skulle tilfalle tronen.

Flyttet til Rein nonnekloster

Etter kong Haakons død i 1263 flyttet dronning Margrethe til nonneklosteret Rein i Rissa. Det var grunnlagt av hennes far ca. 1230. Der ble det bygd en stor kirke, og ruinene finnes fortsatt. Dronningen ble boende i klosteret til hun døde i 1270. En gullkalk som hun ga klosteret skal ha vært der så sent som i 1531. Da tok erkebiskop Olav Engelbrektsson den med seg.

Kunstferdig og fargelagt bønnebok

Det finnes en bønnebok som er laget på 1200-tallet. Boken var i den norske kongefamiliens eie på 1300-tallet. Senere tok *Eufemia*, datterdatter av kong *Haakon Magnusson*, den med til Tyskland.

Foran i boken var det skrevet navn på norske konger og erkebiskoper, og dato for deres død. Dessuten sto det hertug Skule og datoen 24. mai 1240, dagen da han ble drept. Etter år 1250 er det ikke skrevet noe i den.

Boken har fargelagte illustrasjoner. En av dem viser en kongefamilie som ligger på kne og ber. På den fotograferte

s
siden som vi ser her, står det på latin
fra salme 102,2: «Herre, hør min
bønn og la mitt rop komme til deg».
Mange mener det var dronning

Margrethe som eide denne
bønneboken. I så tilfelle er dette det
eldste boklige vitnesbyrd vi har fra en
norsk kongefamilie!

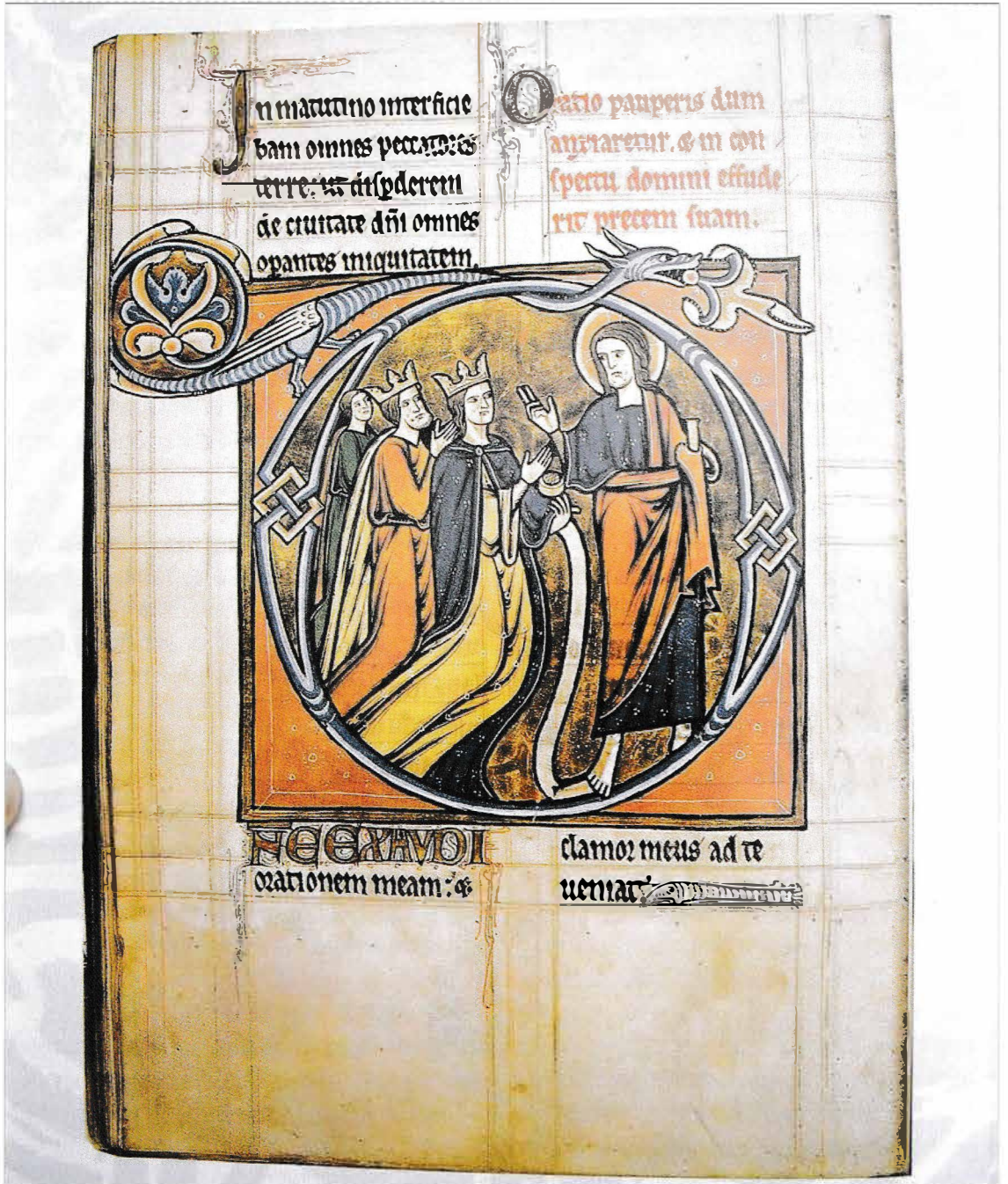

Foto fra Staatliche Museen zu Berlin: «En bedende kongefamilie». Fotoet er med i boken «Med konger og dronninger til kirke gjennom 1000 år», Luther Forlag, redaktør Torbjørn Greipsland. Boken er utsolgt.